

آبونه شرائطی
داخلی، خارجی، مریرایموف
سنه لکی (۲۵۰)، آلتی آیلنی
(۱۳۰) غروشدور.

نسخه سی ۵ غروشدور
سنه لکی ۵۲ نسخه در

اداره خانه
باب عالی جاده سلطه دایره مخصوصه
اخطارات

آبونه بدلی بهینه
مسئله موافق آثار مع المنویه
قبول اولنور. درج ایستلین
تلازم احاده اولونماز

واحه یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

محمد عارف

اشرف ادیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

کتابخانه

۱۳۳۰

دینی، فلسفی، علمی، ادبی، سیاسی، هنری، مجموعه اسلامی در
صاحب و مدیر مسئول

اخطارات
ادرس تبدیلیکننده آبرجه بهی
غروشدور کوندلیک
مکتوبلرله امضالری واضح
واوقوناقلی اولمسی و آبونه صره
نوموسونی شعری بوتقوسی
لازمدر
مالله اجنبیه ایچون آبونه اولانلر
آدمسلرینلر فرانسه جده یازلمسی
رجا اولنور
باوه کوندلیکی زمان نهیه دایر
اولمسی واضحاً بیلدیورلمسی
رجا اولنور

بوجورخاد

اونوئەدام . . واونوئەتام : بیوک چناق قلعه
مناقبدن ایشتمدی ، برکوچوک وقعه :
بتون وسائط حربیه نك طوتوشدینی بر
جهنمی كونك الك آتشین زمانده ؛
قلاعه اولك باش اولان طابیا اولیله حاله کلیر
که صوک کلامی ، قالان نك طوپك دهانده .
اونك ده کولله سی آز ، زخمی چوق ، وظیفه سی زور ؛
مدبرانه آتشلرله ضعفی ستر ایدیور .
صوکنجی دانه یه نوبت کلیر ، بیز ونجه ؛
فقط اوب اورطه ده زنجیر شیراق قیرلمازی !
نه دانه . . تام ایکی یوز اون بش اوقه ثقلنجه ؛
یووارلانیر یه ، بس بللی قالقماق عزمی .
مرتببات الی بوکرند کورکوریور ، چیلغین .
قوماندانك کوزی مرמידه ؛ مضطرب ، دالغین :
« یازیق یازیق بزه . الك صوک وظیفه ، قالدی » دیور .
یازیقمی ؟ هم بزه ها ایشته سید [۱] اسمنده
طاقمه جرمه لی [۲] بر قهرمان ظهور ایدیور ؛
وورونجه صیرته مرمی بی ، بلکه ونجندن ده
چابوق ، دمیر باصاقلردن آتلا یوب چیقیور ؛
او دیو مدھش قورقونج قوووغنه چوب طیقیور .

* *

اوشیمدی کولکه دکل ، برستاره عصیان ؛
فضای کونه آتیش دشیم برذوبان .
درونی زلزله ، آتش ، اولوم ، بلا ، طوفان ؛
اوجار رعود وصواعق ؛ یووارلانیر وولقان .
جهان خرده قهر وقنا ، شهاب قضا ؛
چراغ روز جزا ، ذو ذوابه شیدا .
قوشار نشانلیسنک پوسه لر ویردن سسنه ،
قوشار قوشارکه قاووشسون عدم انیسه سنه . .
کجر محاربه ، برکون دینیرکه سیده : « هی » . .
کوزم ! . اینانمبور انسان به ! اولمازی .
شو قارشیمزده کینک کومیه دک کومولدیکی کون ؛
ناصل او کولله بی سن ، صاللا صیرت کوتورمشدک ؛ !
— اینانمایوکی ؟ . آها !

ایشته تام او چاپده ینه

طوپک یاننده کی مرملرک هان برینه
هجوم ایدم رسده ، ممکن دکل قیملداته ماز .

[۱] بحرسفید عافله دردنچی الای بدنجی بلوک افرادندن محمد اوفلوسید .
[۲] قونیہ مضالاندن برقصه .

چالیمبور کی اوقشار طورور الیله برآز ؛
اولانجه جینج الیله برصالیرر دها . . نه کزر ؛
شاشار بتون بولنانلر ؛ اوصاف یورکلی نفر
باقارده کولله یه ، دیر ؛ سیلکهرک خفیججه اوموز :
« سنکله جنکده کوروشسه ک کرک بز ، ای دولغوز ! »
• مارت ۱۳۳۵
نامبر

اسلام وسوسیالیزم

۴ - اسلام قرده شلکی

دین اسلام ، فی الحقیقه ، ده موقراتیک بریدندر . برچوق قوانین
اجتماعیه وضع ایشددر . مسلمانانق ، ارضنک هانکی اقلیمنده ساکن ،
یاخودهانکی عرقه منسوب اولورسه اولسون کافه اهل اسلامی قاردرش
یامش ؛ زنکین ، فقیر ، یوکسک ، عادی بتون انسانلر آره سنده مساوات
کامله تأسیس ایشددر . اخوت اسلامییه جدأ حیرت بخشدر . عصرلردن
بری دوام ایدن قان دعوالرینی آن واحده ازاله ایتش ، یکدیگرینه
قارشى أجنبی اولانلری صمیمی دوست یامشدرکه دوستلق رابطه سی
اقربالقدن دهامتیندر . پیغمبرمنك ارتحالنی متعاقب بتون بلاد اسلامییه نك
ریاستی ذات رسالتپناهیلرینه الك یقین واک عزیز اقربالرینه دکل ،
ارقداشلردن برینه ویریلدی . دین اسلام عرق ورنك فرقلرینی ازاله
ایتدی . هم اودرجه که بعض حبشستانلی سیاهلر مسلمانلرک الك محترم
رهبرلری اولدقلری کی امت اسلامییه نك الك بیولک ارکانندن حسن ،
بلال وصهبیب کی اوج ذاتک بریسی بصره دن ، ایکنجیسی حبشستاندن ،
اوجنجیسی دیار رومدن گلش ، هر برینک رنکی دیکرینک رنکندن
بشقه ایدم . دین اسلام صنف فرقلرینی اولیله قالدیردی که کوله لر
اسلام اردولرینه قوماندان تعین اولنور ، الاصل واک یوکسک عائله لر
منسوب اولان ذواتک مافوقده بولنورلردی . کوله لرله ارباب اصالت
آره سنده وقوع بولان ازدواجلر ، کال سربستی ایله ، عقد اولنوردی .
الاصل ذواتک اوامرینه نصل اطاعت اولونورسه اولنورده اولیله اطاعت
اولنوردی .

سرایا صنوفه آریلان هندستانک حیدر آباد حکومتنده بیله
حال و کیفیت بویله در . بوکونه قدر عربستانده ، علی العاده برده سی
الیله الك زنکین بر ذات ، یاخود بر اراضی صاحبی آره سنده مساوات
کامله حکمفرمادر . هپ برلکده بیرلر ، ایچرلر ویاشارلر . آره لرنده
مصاهرلر اولور . هندستانک بهو بال حکومت اسلامییه سنده اقدیلرله
خدمتکارلری بر سفرده طعام ایدرلر . علیه الصلاة والسلام اقدمز
کوله لکی الغا ایتدیسه ده . که یکرمنجی عصرده بیله الغا اولنماشدر .
کوله لکک بتون دیکتلرینی قیرمش ، اوکوله لرک سویه سی سربست
انسانلرک درجه سته یوکسکتمشدر . ذات رسالتپناهیلری ، کوله لر
اقدیلرک ییه جکی یمکدن ویرملرینی ، اقدیلرک کیه جکلری البسه لرله

دیگر بر آیت کریمه ده :

« ولاتزروا زرة و زراخرى وان تدع منفلة الى حملها لا يحمل منه شئى ولو كان ذا قربى . انما تنذر الذين يحشون ربهم بالغيب واقاموا الصلاة ومن تركى فاعلم انفسه والى الله المصير » بویورکه مالک مینی : یوکی اولان بر روح بشقه سنک یوکی طاشپاز . آغیر یوکی بر روح یوکی خفیلمه ایچون بشقه سنی چاغیر سده یوکندن برشی طاشپاز . حق اقر باسندن بریسه بیله برانسان یوکندن بر جزئی و بره من . سن الله کدن قورقده و نمازلی ادا ایتکده اولانلری تحذیر ایت . نفسی تمیزلین ، کندی نفسی ایچون تمیزلین اولور . چونکه نهیقه حضور الهی کیدیلر جکدر .

بویکی آیت کریمه سورة « فاطر » ده در .

مساواته کنجه اسکی مسلمانلر کندیله یی متساوی عد ایتکده اکتفا ایتیه رک کندیله یی هپ برعد ایدرلردی . مسلمانلر آره سنده ذره قدر بر فرق یوقدی . جمییت اسلامیه در جات اجتماعیه اولمادیکی کی هر نهیه مال اولورسه اولسون مسلمانلر ، امت اسلامیه ایچنده صنف فرقلری ایجاد ایتکده قطعاً جالیشمادیلر . حضرت عمر بومسئله اوزونده او قدر اظهار شدت ایدردی که مکتوبلرینک برنده ، صاریلدینی اساسی ایضاح ایدن بر جادینی بوصورتله بیان ایتکده در . حضرت عمر ابو عبیده یا دیبورکه :

« اقر باسیله ، قبیله سنک رؤسایله بزه کن و طرفزدن حسن قبول کورن (جبهه بن ایه) ایلر آره منده وقوع بولان محاوره بر شکله جریان ایتدی . (جبهه) بنم قارشیمده دین حق قبول ایتدیکی اعلان ایتش ، بزه دین حق ایلر اهل اسلامک بویکی مهتدیله کسب قوت ایتش اولدیغندن ممنون اولمشدق . فریضه حجی ایفا ایچون هپ برلگده مکرمه کیتدک . (جبهه) یدی کره طواف ایتدی . انسان طوافده « فزاره » قبیله سنه منسوب بر آدم قضارا اتکنه باصمش ، بنا علیه ارقه سندن احرامنک دوشمنه سبب اولمشدی . جبهه بونک اوزرینه او آدمه دونرک « ویل سکا ، اللهمک معبدنم صیرتمی آچدک ! » دیدی . زواللی آدم ، بونی قطعاً قصد ایتیه دیکنه دائر بین ایتش . فقط جبهه ، یوکار غمما ، او آدمی دوکدی ، بورتی یاره دی و درت دیشنی قیردی . آدجغز بکا قوشدی و شکایتی عرض ایدرک معاونتی طلب ایتدی . همان جبهه نکی حضورمه کنیلمه سنی امر ایتدم ، نهدن طولانی بومسلمانلر قرده شنی بو حاله قویدینی ، نهدن دیشنی قیردینی و بورتی یاره دیغنی صوردم . جوابا دیدی که : او آدم اتکنه باصمش ، صیرتی آچش . دها صکره اکر مسجد اسلامیه حرمت ایتامش اولسه اونی اوراده اولدوره جگنی ده علاوه ایتدی . قباحتی اعتراف ایتدیکی و مقابله بالمثل طریقله کندیسنی جزالندیره جفمی کندیسنه سویلدم . خایر ، بن بر امیرم ، بو آدم ایسه بر فقیردر ، دیدی . بونک اهمیتی اولمادیغنی ، هرایکینسک مسلمان و بواعتبار ایلر متساوی اولدقلرینی اکلادیم . بونی ایشیدنجه مجازاتنک بر کون تأخیر ایدلمسنی طلب ایتدی . مشککیه بر کون بکله یوب بکله میه جگنی صوردم ، بکله یه جگنی خبر ویردی . جبهه ایلر ارقداشلری کیجه فرار ایتدیلر ... »

کیون دیرکه :

« دین اسلامک ایلک ناشرلرینه التحاق ایدن میلیونلرجه آسیایی ایلر آفریقایی مسلمانلری قبوله اجبار ایدلماشلر ، بالعکس اودینه انجذاب ایتلردر .

اکساولملرینی امر بیورمشلردر . سربست انسانلرک کوله لرله ازدواج ایتلرینه مساعدله اولمش ، الحاصل اولنره هر درلو حقوق مساوات بخش ایدلشددر .

قرآن کریم بیورورکه :

« سربست بر مؤمنه ایلر ازدواج ایده جک قدر زنکین اولمایلرکز الکزمه دوشن مؤمنه لردن برنی آسین . جناب حق سنک ایمانکزی بیلر . سز بر بریکزدنی میدانلر کدیکز . او حالده اولنرله ، اقدیلرینک مساعدله سیله ، اوله نیکز . اولنره ای بر مهر و بریکز . فقط اولنر عقیف اولسونلر ، قباچدن ، و بر طاقم ناشقارلرک تطمین هوساتنه خادم اولمقدن آزاده اولسونلر . »

اساساً کوله اولان برعائله نکل هندستانده سکسان آلی سنه اجرای حاکمیت ایتدیکی بر حقیقت تاریخیه در .

بوخاندانک مؤسس کتب الدین کی کنه جککنده کوله اولان سکر پادشاه هندستانده المعظم پادشاهلرک دبدبه و داراتیلر حکمران اولدیلر . دلهیده اجرای حکومت ایدن یکانه قادین ، راضیه بیکم بو عائله یه منسوبدر . بو پادشاهلرک بر قسمی مقتدر قوماندانلردن ، دیگر قسمی ارباب عرفاندن اولقله اشتهار ایتشلردی .

۴ - اسلام و سربالیزمک ارطانه اساسی .

سوسالیزمک اساسی ارکانی : حریت ، مساوات و اخوتدر . بو اوج اساسدن هر بری کافه مؤسسات اسلامیه و حضرت پیغمبرک تشکیل ایلدیکی هیئت اجتماعیه ده مبدولا منتشردر . هر مسلمان ، اک مکمل حریتله تمتع و تنعم ایلر . آنجق اللهدن قورقار .

« لاحول ولا قوة الا بالله : تأیید و قوت آنجق جناب حقده در . » بر مسلمان آنجق حضور الهیه اکیلر . اللهدن بشقه هیچ بر کیسه ده معاونت طلب ایتز .

« ایاک نعبد و ایاک نستعین » یاری ، آنجق سکا عبادت و آنجق سندن استمداد ایدرز .

هرمنده کارکیر بر بنا کورمیهن ایلک مسلمانلر فقر ایچنده روما و ایرانک سطوتلی حکمدارلرینه کوندردلرکاری زمان کسرالرک و قیصرلرک حضورنده بیله انجنا ایتامش ، بتون اوهیئت و عظمت اولنرک اعصابی تیزه تمامشدی .

کرچک ، حیات دنیا نکل هیچ بر متاعی اولنرکی تسخیر ایده مدی . وجدانلرندن بشقه ، اللهلرندن بشقه بر کیسه یه قارش بر مسئولیت حسن ایتیورلردی . روز کارلر کی سربست ، قابل تصور اولان حریتک اک مکملیه یاشیورلردی .

قرآن کریم :

« ما یفتح الله للناس من رحمة فلا یسک لها وما یسک فلا یسک له من بعده و هو العزیز الحکیم » اللهک نوع بفره رایکان بیوره جنی بر رحمتی هیچ بر کیسه طوتاماز . وطوته جفنی ، اوندن بشقه ، بر کیسه بخش ایده من . الله عزیز و حکیمدر .

بیورور .

برمسلمان قردہ شنی تحقیر ایتمز . برمسلمانہ عائد مرشی ، کان ، مال و عرض ، دیگر برمسلمانہ حرامدر .

« ظالمده ، مظلومده اولسه مسلمان قردہ شنه معاونت ایت . فقط ظالمه نصل معاونت ایدلم دیمهلر . پیغمبرمن «اونی ظلمدن منع ایتکله» بیورمشلر .

« جناب حقک مخلوقاتنه وکندی چوجقلرینه محبت پرورده ایدمی الله سور . »

« نزد الهیده الک ای انسان ، دوستری آره سنده الک ای اولاندر . الله الک یقین اوله حق اولانلر قومشولقد الک ای اولانلردر . »

« کندی نفسی ایچون ارزو ایتدیکنی قردہ شنی ایچونده ارزو ایتدیجه برانسانک ایمانی کامل اولماز . »

« مخلوقات الهیه قارشی مرحمتی اولانه جناب حقده رحیمدر ! او حالده ای ، فنا یروژنده یاشایانلره مرحمت ایدیکنز . قالره مرحمت اونلری قنالقدن واز کچیرمکدر . »

« علیه الصلاة والسلام اقدمز اخوت فکری اودرجیه کتوردی که کنديسنه ایمان ایدنلرک ذات رسالتناهلرینه بر قردمش معامله سنده بولنلرینی ایستدیلر . »

« اخوت فکری مسلمانلرده اوقدر ایلریله مشدرکه متصوفه اسلامیه نک اعظمندن فریدالدین عطار بوتمنی صالحانده بولندی : »

« ایسترم که بتون انسانلرک ألمی نیم قلبده طوبیلا نسیندن ده بتون انسانلرک المسز یاشاسین . »

مستر « حامداسنو » بوسطرلری نه قدر کوزل یازیور :

« اسلامک اساساتندن بری اخوت و مساواتدر . اسلامک حضورنده صنوف اجتماعیه و ضرور اجتماعی زائل اولور . ادیان سائرتهک صوری و خود کام تظاهرات خارجیه سنده بیکلرجه امتیازلر بولندی حالده دین اسلام ، هم نظری ، هم عملی برصورتده الک وضع ، الک فقره هرکسه بخش ایتدیکی حقوق متساویه و برمشدر . دنیانک بتون علمای طویلا سده عقل سلیمه ، علوم طیبیه وحسیات علویه په موافق بر دین ابداعنه چالیسه لر ابداع ایدجهکری دین آنجق دین اسلامه بکزریدی . »

« محرر عاجز تورکیایه و سائر دیار اسلامیه په وقوع بولان متعدد زیارتلرمدن اکلامشمدر که اخوت و مساوات اسلامیه حالا پایدار اولان قوتلردر . اسلامک جهانشمول شرفی ، حائر اوله جنی موفقیترله باغلی اولان دولت علیه عثمانیه نک پایتختی ایکنه چی زیارتیم ازهر جهت برنجی زیارتمدن دها زیاده بکا ممنونیت بخش اولمشدی . ۱۹۱۰ سنه سنده تورکیاده ده موقراتیک برچوق تبدلر وقوع بولش و اسلام روحی مقام خلافتک هرکوشه سنده نمایان ایدی . عزیز برمسلمان قردہ شمشک دلالتی سایه سنده محرر عاجز دولته اکابر رجالیله ازجمله شیخ الاسلامیه ، صدر اعظمیه کوروشمکه موفق اولمشدم . »

« تورکیاده تصادف ایتدیکم هرمسلمان بکا نوازشکارانه برحرمت وصیمیتله معامله ایتکله قلامش و عینی زمانده قردشجه سنده اعتماد ایتمشدی . اخوت اسلامیه نک الک یوکسک درجه سنی ، حضور شوکتوفور حضرت پادشاهی په قبول بیوریلهرق یاریم ساعت قدر خلیفه اسلام ایله خصوصی بر ملاقاته نائل اولدیم زمان یشادم . »

« کلمه شهادتک اقراریه محکوملره اسیرلر ، کوله لرله جانلر ، بر لحظه ده مظفر مسلمانلرک دائره اخوتنه داخل اولیورلر ، هرکناهدن قور تولیور ، هر بقده ده ازاد اولیورلردی . طبیعتک اجمالیله و حیانتک بطلانی اعلان اولمش ، اهل اسلامک اعلا ایتدکاری صیحه انتباه معبدلرده اویویان ارواحی ایقراط ایتش و بویکی هیئت اجتماعیه نک هرعضوی بودار دنیاده قابلیت و غیرتک سویه طبیعیه سنه یوکسکشدی . »

« هر طرف فکر لکدن آزاده بویله بر مساواتک نتیجه سی اوله رقی بتون امت اسلامیه بر روح و بر موجودیتدن عبارت اولدی . اکابر اولیای اسلامیه دن شیخ سری بر کره بویله سویلشدی : »

« اوتوز سنه دن بری ، ایراد ایتش اولدیم برکله شکرانک عفوینی نیاز ایتکدهیم ! »

بولنک نه دیمک اولدینقی صورانلره شوجوانی ویرمش :

« برکون بغداد چارشینسده یانغین اولمشدی . بریسی کلدی و نیم دکامکده یاندینقی خبر ویردی . الله جوق شکر ، آرتیق بوندن صکره هر مشغولیتدن آزاده اولدم ؛ دیدم . ایسته کندینمی مسلمان قردہ شلمک خارجه چیقارهرق شخصه موجب استراحت اولان بر حادثه ایچون لشکر ایتدیکنمکن طولای اوتوز سنه درکه کال غیرتله استرحام عفو ایتکدهیم . »

« مساوات اسلامیه نک علیه الصلاة والسلام اقدمز طرفندن بیان اولتان مفکوره سی بودر : »

« کافه اهل اسلام بر شخص واحددر . بولردن بریسی بر ألمله ایچینیرسه بتون موجودیت ایچینیر . » « مسلمانلرک کافه سی ، بر برینه قایناشمش ، یکپاره بر بنا کچی در . »

« مسلمانلر ، غیر مسلملرک بیلر برانسانله دیگر بر انسانک آره سنی تفریق ایتمه لرینه مساعد ایتزلر . خریستیان قرالر طرفندن دیار اسلامیه په کوندریلن هیئتلرک انای قبولنده ، عذتلری اقتضاسنجه بولر ، اکیلیمک ایسترلردی ده بوضورتله ایفای حرمتدن منع اولتورلردی . چونکه بولرده مسلمانلرک هنوعلری ایدیلر . »

« مسلمانلرک یکدیگرینه قارشی قارده شلکی ایسه جداجیرت آمیزدر . بوللرک آره سنده کی اخلاص ، حقیقه قرداشلر آره سنده اولان اخلاصک عینیدر . قرآن کریم ، جناب حقک بوحبقتی قلوب اسلامیه په القایوردینقی بیان بیوربور . الله عظیم الشان پیغمبرینه خطاباً دییورکه « اکر سن ، دنیانک بتون خزائننی اتفاق ایتسه ک اونلرک قبلرینی برلشدره مزدک . فقط الله اونلرک قلبنده بوحبقتی یاراندی . »

ینه فرقان حکیممز بیوررکه :

« واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا واذکروا نعمت الله علیکم اذ کنتم اعداء فآلف بین قلوبکم فاصبحتم بنعمته اخوانا یعنی هیکنز ، هب بردن حبل الهی په صاریلیکنز ، بر بریکزدن ایریلا یکنز . هانی سز بر بریکزده دشمن ایدیکنزده اللهک لطفی سایه سنده قردش اولدیکنز . »

« علیه الصلاة والسلام اقدمزک بوموضوعه عائد احادیث نبویه سی بوجه آتیدر : »

« مسلمانلر قردہ شدلر . بر برینه ظلم ایتاملی ، بر برینه معاونتدن فراغت ایتاملی ، بر برینه حقارت ایتاملی درلر . قلبنده آثار صلاح اولان

محرر عاجز، امیرالمؤمنین افندمن حضرت لرینه، کرک کندی سنک کرک همیشهریلرینک بوالغات پادشاهی به مظهریتله مفتخر اولدقلرینی درمیان ایله یکی زمان طرف پادشاهیدن ویریلن جواب، مسلمان اولان بر حکمدارک آغزندن چیقاجق بر جواب ایدی. ذات سنیله لی، اسلامی برزاکتله، شایان افتخار هیچ بر شی اولدیغنی، چونکه مسلمانلرک هب متساری وهب قردش اولدقلرینی واوزاق یرلردن گلش مسلمان قرده شاریله کورشمک وظیفه سیله مکلف بولندقلرینی، بیان بیورمشلردی.

س. م. حسین قیدرای

موعظه

دارالحکمة الاسلامیة اعضائهمه استاذ حکیم فرید بک افندی بک
آیا صرفیه ده کی موعظری ضروری سی

— ۸ —

اعوذ بالله من الشیطان الرجیم. بسم الله الرحمن الرحیم. (والهکم اله واحد لا اله الا هو الرحمن الرحیم). صدق الله العظيم.
درس سابقده بآیت کریمه نك معنای عالیسی سولمشدک. جناب حق، یعنی بزى خلق ایدن خالق کندی موجودیتنی مؤمن اولانلره آیات بنات ایله بیلدیریور. مؤمن اولان بالطبع بونکه اکتفا ایدر. بو الوهیت فکری بعض حکمانک اعتقادینه کوره انسانک فطرتنده موجوددر. غریزی بر فکر. حق صیت نبی واصل اولیان یرلرده تصدیق بارینک وجوبی خصوصنده التزام ایدیلن فکرده بونقطه نظرندن انبعاث ایتش اولسه کرکدر. [هایدی باقلم بوندن ده برمحذور چیقارالره سر رشته تعریض ویرهلم. نه ایسه کچ اقدم کچ] افکار غریزی نه دیمکدر؟ مثلاً بعض فکرلر واردرکه انسانله برابر طوغاز. الله بو فکرلرینی انسانک فطرتنه قویتمش. فکر الوهیت، فکر حسن، فکر روح کی. بویله فکرلره لسان حکمتده افکار غریزی، یا خود فطریه، جلیله دینیر.

ایلك دفعه اوله رق افکار غریزی ده بحث ایدن «ده قارت» اونلرک ماهیتنی ایضاح ایتش. چونکه بعض فیلسوفلر «ده قارت» ک بوفکرینه اعتراض ایله رحم مادر بر دارالتعلیمی ایدی که انسان بوفکرلری اوراده اوکرندکن صوکرآ دوشسون؟ دیشلر. «ده قارت» بونلره جواب اولق اوزره: بن بویله بر فکرده بولوندم، بنم افکار غریزیه دن مقصدم باشقدر. مثلاً بعض عائله لرده خلق سخا، یا خود بعض امراضه استعداده کی شیلر بولنور. بونلر او عائله نك افرادینه بطریق الارث انتقال ایدر. بنم فکر غریزی دیدیکم شی ده بوقیلدندر. دیش. خلاصه بر استعداد دیمک اوله حق. بویله دیش اولسه ایدی بو

اعتراضاته هدف اولماز ایدی. فقط شوکر سیدم فیلسوفلردن بحث ایتک برآز تحف کی اولیور. بلکه بو جهت بعض کیمسه لر ایچون عقده خاطر اولور. اولاشو عقده نك ازاله سی الزم عد ایدرز. بعض کیمسه لر کورولیور، غریب فکرلرده بولونیورلر:

— فیلسوف دیدیکک کیم؟ .. عقلسز، مجذوب آدملر. سولدیکی ترهات، دوشونجه سی بیفسطیات.
بوفکرکی تصحیح ایتک لازم. زمان اویله اقتضا ایدیور. اوت، اویله دیورلر:

— فیلسوف دیدیکک او آدملرک نه سبوز لرینه اهمیت ویرملی، نه ده فکر لرینه. اونلرک وجودی ایله عدمی مساوی ...

بو، بک مفرط بر حکم، بک غافلانه بر فکردر. زیرا اوسنک فیلسوف دیدیکک آدملر، ایست بزم دینزله متدین اولسونلر، ایستر اولماسونلر، نه انساندر. الله ذوالجلال سورده جلیله اسرا ده بویوریورکه: (ولقد کرما نبی آدم وحنلنهم فی البر والبحر ورزقناهم من الطیبات وفضلناهم علی کثیر من خلقنا تفضیلاً) ایشته سنک انسانیت دائره سندن چیقارمق ایسته دیدیکک فلاسفه، نه اولورسه اولسون، (ولقد کرما نبی آدم) آیتک تضمن ایتدیکی معنائک داخلنده در. هبسی آدمدر. تکریم الیه ی به مظهر اولمش. الله اونلر حقنده ده (فصورکم فاحسن صورکم ...) دیور. یعنی حسن صورت وانتصاب قامتله، ممتاز قیلمش، اکتساب معرفته قابلیت ویرمش، خلاصه بر جوق اوصاف ایله متحلی ایتش. صای صایه بیلدییک قدر. اونلرکده قفاسی، اونلرکده دماغی وار. سنده اولان شیلرک کافه سی اونلرده ده وار. دیمک آلات ماده ایله مجهز آدملر. طبیی او آلتری ماخلق لهنده استعمال ایده جک استعدادی بالقوه حائزدرلر. تکریم الهینک ضمتنده اونلرده داخل. اللهک دائره تکریمی داخلنه آلدینی مخلوقاتنی، سن نصل او دائره دن چیقاریورسک؟

— بن اونلری عقاید حقه دن متباعد کوریورم، دیه جکسک. او بحث باشقه. فقط علملرینی علی العیارد و تزییف دوشور و دکلدرد. اونلرک سلاحله مجهز اولدقدن، مقصدلرینی اکلادقدن صوکرآ اصولی وجهله رد ایتلی. قوری لافله اولماز. رد و تزییف عامیانه نشانه جهل و غفلت، دانا دوشوروسی حماقتدر. معرفت خصوصنده سنک بیلدییکک عملیه طرحدن عبارت. سن دنیا نك ثروت و ساماننی کیسه افلاسکده کی اوچ بش ضرور ایدر عبارت ظن ایدیورسک. بویله مناسبتسنلک اولورمی؟ سن ثروت عالم کیسه کده کی سکیز بهیق غروشه حصیر ایدرسک چوق یا کیلیرسک. شوخالده کندی محجزیکی بیل. سرمایه کک مقدارینی آکلا، صوکرآ ایش کورمکه قالیقش.

بو آدملر او دائره دن چیقه ماز. چونکه انساندر. چیقه مایچه سولدکلر، ایشتملی. یازدقلرینی او قوملی. فکرلرینک اعماقه انفاذ نظر ایتلی. بوزمانک مقتضاسی بودر. چونکه سنک فلاسفه به بغضک اساس اعتباریه باشقه برنقطه نظرندن اولورسه دوشور اوله بیلیر.